

A rút anyagiak tekintetében az új főnök egyebek között több gazdaságosságot ígér. Ennek lehetőségében kicsit kételkedem – a vasúti személyszállítás nem profitábilis üzlet, és már így is túl sokat terhelnek rá az utasokra. Az 1980-as években még gondoltak a pénztárcánkra – a BahnCard bérletekkel 50 százalékos kedvezmény járt, de a szép lassú inflációval a jegyek így is hozzádrágultak eredeti nominális árukhoz. Mi több: a fapados repülés elterjedése óta a légi közlekedés gyakran jóval olcsóbb a földinél. Így azután, miközben sajnálom Lutz úr távozását és őszintén óhajtom Schnieder úr sikerét, egyúttal bízom abban, hogy csökkentik az árakat és komolyabban veszik a menetidőt. Ami pedig a folyosók, a fürkék és a mellékhelyiségek tisztaságát illeti, javasolnék valakit, aki magyarországi tapasztalatok birtokában talán elvállalná az ellenőrzésüket. Magyar Péternek hívják az illetőt.

Hargitai Miklós

Nincs ingyenebéd

60

Andalúziában vége az ingyen vonatozásnak: az eredetileg amúgy is csak a Covid-időszakra, a drága benzin ellentételezéseként kitalált rendszert – olcsó a bérlet, és ha az érvényességi ideje alatt teljesíted a megadott számú utazást, azt a csekély díjat is visszakapod – végleg (?) visszavonták. Korábban beígérték már párszor, hogy vége lesz, de eddig mindig meggondolta magát a vasút vagy a politika – az ilyesmit sokkal népszerűbb bevezetni, mint eltörölni. Mindegy, volt közel háromévnnyi ingyenes utazásunk, és a helyi buszjáratokért továbbra sem kell fizetni. Spanyolországban ilyenek a nagy változások.

Rendben, van most némi erdőtűz is: tegnap este a közeli hegy füstben állt, és némi képzelőerővel a füstszagot is lehetett érezni, de szerencsére nem arról fújt a szél. A tüzek terjedését egy mobilalkalmazáson követjük, és riasztás is érkezne a mobilunkra, ha menekülni kell. (Vannak falvak a hegyekben, ahonnan az emberek akkor sem mennek el, amikor elérkezik a kötelező kitelepítés pillanata, inkább megpróbálnak védekezni. A legtöbb haláleset ilyen utóvédharcok miatt következik be. A küzdelem korántsem reménytelen, akadnak települések, amelyeket sikeresen védtek meg az önkéntesek, de ha hirtelen feltámad a szél, és elkezd sodorni a lángot, azzal szemben a profi tűzoltók is tehetetlenek. Ez így megy itt évszázadok óta, de azért a tendencia elég riasztó: mostanában évről évre nő a leégett összterület.)

És van infláció is, most érezhetőbben, mint bármikor eddig. A legolcsóbb őszibarack nem 2.60-ba, hanem 2.90-be kerül (a szupermarketben, mert a zöldségesnél továbbra is van 2 euró alatt, akár 1 euróért is). A tartós fogyasztási cikkek ára azonban nem változik, a benziné sem, a szolgáltatásoké

sem. Talán a pizza egy kicsivel drágább lett, de nem járunk olyan gyakran étterembe, hogy korrektül össze tudjuk hasonlítani, meg hogy számítson. Mindezekon túl egyre terjed a fizetős parkolás, és Malaga tágabb központjába egy matricás levegőtisztaság-védelmi szisztéma miatt már csak az új autók hajthatnak be. A régió a központi szándékoktól függetlenül elkezdett felfelé pozicionálódni, és ma már egyértelműen a legdrágább a jó nevű spanyol tengerpartok közül.

A turizmus az idén minden korábbi rekordot megdöntött. Tavaly, illetve tavasszal volt belőle némi feszültség, de nyáron nem igazán, vagy legalábbis mi nem tapasztaltuk. A tengerparti agglomerációban, ahol élünk, pörög a biznisz. Az ingatlanárak a Covid elmúltá óta folyamatosan nőnek, az időjárás pedig – klímaválság ide vagy oda – tökéletes annak, aki a hagyományos sütkérezős-pancsolós formátumot kedveli. Bármi másra viszont május végétől szeptember végéig alkalmatlan, amit célszerű számításba venni a programok összeállításánál. Terveztünk egy utat a Sierra Nevadába, de odafönt, a legmagasabban fekvő településen, ahova még út vezet, 39 fok volt, úgyhogy lemondtunk róla. Ugyanígy járt a granadai Alhambra is, ugyanezért (41 fok). Annyit mindenképpen érdemes tudnia annak, aki Andalúziába jön, hogy a Granada–Córdoba–Sevilla-háromszög egész Spanyolország legforróbb része, a tengerparton viszont jóval hűvösebb van. A tengervíz ebben az évben szokatlanul meleg, néha-néha már a 25 fokot közelíti, pedig a tengeráramlatok miatt hagyományosan nem nagyon szokott 23 fok fölé menni. Ellenben a malagai levegő spanyol viszonylatban változatlanul kellemes: jegyzetünk születése idején, augusztus közepén már egy jó hónapja szinte minden nap valamivel enyhébb, mint Budapesten. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy 27 és 34 fok között mozog, de 34 fok csak egyszer volt, és 30 fölé is nagyon ritkán ment (cserébe még éjjel egykor is ugyanolyan meleg van, mint este nyolckor).

Eső, ahogy korábban beszámoltunk róla, a tavasz folyamán bőséggel esett, azóta viszont egyetlen csepp sem. Ennek az a következménye, hogy valahol mélyen a talajban bőven van víz, ám a felső rétegekből eltűnt. Emiatt a fű barnára száradt, a jacarandák viszont május után augusztusban is virágba borultak. Valahogy más ez a nyár, mint az eddigiek. Az emberekben egy kicsivel több a feszültség – például gyakrabban dudálnak ránk, amikor ismeretlen városokban bénázunk a forgalomban –, az utcákon több az autó, a parton nagyobb a tömeg. Illetve nagyobb volt: augusztus 15. után menetrendszerűen elkezd csökkenni a nyomás, egyre többen utaznak haza az iskolakezdés miatt (a skandináv országokban előbb indul a tanév). Szél nincs: Spanyolországban mindig fúj valami valamerről, de már több mint egy hónapja nem volt szélvihar, ami szintén ritkaság.

A nagypolitika hullámai idáig továbbra sem érnek el. Hogy mi történik Madridban, annál kevésbé az andalúzokat csak az érdekli, hogy mi történik Katalóniában (Baskföldön, Galíciában stb.). Andalúzia továbbra is az andalúziaiaké; a területe közel akkora, mint Magyarország, van tengere, vannak égbe nyúló hegyei, a spanyol bajnokságban is versenyképes focicsapatok – kell ennél több?

Volt szerencsénk – már amennyire ez szerencse – egy napot Marbellában tölteni. A parti agglomeráció második legnagyobb városa, az andalúz Monaco (vagy inkább Marseille) hivalkodóan, sőt már-már bántóan gazdag. Az éjszakai élet sűrűségére jellemző, hogy este 11-kor nem tudtunk lemenni a kikötőhöz autóval, mert képtelenség volt haladni a forgalomtól, a fagyizók többsége pedig éjjel egyig tart nyitva. Drog van, prostitúció van, fényűző autók kőbunkó autósokkal szintén vannak, látványos erőszak azonban nincs, a helyi rendőrség egyelőre látszólag ura a helyzetnek. Hogy István és Ráhel mit szeretett abban a közegben, azt rögtön megértettük – csak azt nem, hogy miért keverték bele a sztoriba a gyerekeket: ha van hely Andalúziában, amit messze elkerülnénk a gyerekek kisiskolás időszakában, az Marbella. Akinek van gyereke, az talán további magyarázat nélkül is érti, akinek meg nincs, az gondoljon arra, hogy mennyire lehetett alkalmas környezet a gyerekekneveléshez a 90-es években az Aranykéz utca vagy a Haris köz. (Mellesleg: az Orbán–Lévai házaspár abban a kritikus időszakban pont a Haris közben lakott. Ezek szerint nemcsak a morál öröklődik, hanem az ízlés is.)

A papagájok, hogy történetfolyamunk másik visszatérő hőseiről is essen szó, még a fiókáikat nevelik. A barátpapagáj négy hétig ül a tojásain – szemben a mi vadon élő madarainkkal, ahol jellemzően három hétig tart a költés –, és tíz hétig gondozza az utódokat, ami rendkívül hosszú nevelési időnek számít (összehasonlításképpen: egy átlagos énekesmadárnál ugyanez az időszak három-négy hét, de még a lassan növekvő ragadozóknál sem több hat hétnél). Hiába, az intelligencia kifejlődéséhez idő kell. A barátpapagáj-fiókák kifejezetten fejletlenül bújnak elő a tojásból, ez is a magyarázathoz tartozik. Cserébe viszont békés, hangos, vidám hangulatú nagy családban cseperedhetnek föl. A fészük ugyanis nem csak hatalmas, de közös is, vagyis egy-egy fészket több költőpár közösen használ. Emiatt is van, hogy igen kvalifikált a szociális életük – nem is nagyon mer kikezdeni velük senki, leszámítva az éjszakai ragadozókat.

Erre a periódusra esett a – talán – legnagyobb spanyol ünnep, a Nuestra Señora Santa María de la Asunción, azaz Szűz Mária mennybemenetele (az otthoni vallási naptárban Nagyboldogasszony). Az Asunción errefelé egy hétig tartó feriat jelent, bezárt üzleteket és a szokásosnál is derűsebb spanyolokat. Egyházi ünnep, így aztán megfigyelhetjük, hogy mit illik és mit nem illik a spanyol templomokban. Egy kicsit késni például illik – a mise sem kezdődik pontosan. Illik rövid nadrágban/szoknyában menni: meleg van, itt mindenki az időjáráshoz öltözik. Illik – természetesen – mise közben legyezőt használni, a férfiaknak is (a legyezőhasználatból pontosan leszűrhető, hogy ki a helyi, és ki a jöttment: az andalúz asszonyok olyan utánozhatatlan eleganciával, láthatatlan csuklómozdulatokkal és a szem számára követhetetlen frekvencián rezegtetik, amire csak az képes, aki gyerekkortól tanulta és/vagy a génjeiben hordozza; már ahogy szétnyitják a legyezőt, azt a kecses, már-már erotikus mozdulatot sem tudja egy idegen elsajátítani). A templom légtérét betölti a zúgás: a ventilátoroké, az állóklímáké és a legyezőké. Ha az épület fák alatt áll, mint például az öreg templom Benalmadena Pueblóban a dombtetőn, akkor az ablakait nyitva tartják: ha kinézünk, a fenyőfák

lombján keresztül a tengert látjuk. A nyitott ablakon át fenyőillat és kabócaciripelés áramlik be közénk. Illik egy pillanatra kibámulni az ablakon, és hálát adni, hogy átmenetileg ilyen pazar helyre vetett bennünket a sors. Illik pénzt dobni a kosárba, de az sem baj, ha nem dobunk. Illik énekelni. Orgona, mint mondtuk, nincs, és nyáron a sokféle nyaraló népek miatt sokszor nincs zenei kíséret sem. Benalmadenában a Virgen del Carmen templomban az éneklést a pulpituson álló templomszolga vezényli: ő kezdi el a dalokat, mély, rekedtes hangja betölti a templomot. A szöveget projektorral vetítik elénk, elvégre a 21. században vagyunk. Aki tud, az énekel, és – ahogy halljuk – sokszor az is, aki nem tud, de az összhatás mégis kellemes, majdhogynem megható. Illik továbbá beszélgetni is. Ez magyar füllel kissé szokatlan, de a spanyoloknál a templom az élet része, sokkal inkább, mint nálunk: ha valamit meg kell beszélni, akkor megbeszélik. Telefonálni viszont nem illik, és a telefont csörögni hagyni sem. Nagy illetlenség továbbá elmenni a templomból a misét lezáró utolsó Mária-ének vége előtt – Mária országa türelmes és elfogadó, de itt is vannak azért átléphetetlen határok.

Kiss Judit Ágnes

Esélyegyenlőség

63

Egykori diákomat Juditnak hívják. Egyházi gimnáziumban voltam a magyartanárra. Szorgalmas volt, bár lassú, tisztelettudó és gátlásos, a kézírása gyönyörű. Ő volt a legalacsonyabb az osztályban, csodaszép mézszőke haja a derekáig ért. Nemigen barátkozott, nem nagyon nevetett. Mintha kicsit félt volna a többiektől. Megkapta ugyanazt az oktatást, mint a tehetséges, vallásos, budai családok gyerekei. A második év végén váratlanul kimaradt. Sokkal később tudtam meg a történetét.

Az anyja a család bigottsága elől menekült házasságba egy szörnyeteggel. Négy gyereket szült neki. A férfi ivott, és annak a gyerekek volt szerencséje, akit kevésbé szeretett, mert azt csak verte, nem erőszakolta. Judit attól volt ilyen kis termetű, hogy éhezett. Úgy nőtt fel, hogy teljesen természetes volt számára, hogy napokig nem eszik. Mindez láthatatlan maradt, a kórbányái otthon őrizte a titkot. A bántalmazásoknak az apa halála vetett véget.

Az anyuka pszichiátriai beteg lett, és amikor a tizennyolc éves legnagyobb lány, Csenge is skizofrén tüneteket mutatott, a kezelőorvos az összes gyereket – megelőzőképp – gyógyszerezni kezdte. Rivotrillal, ami elavult, erősen addiktív gyógyszer. A gyerekek engedelmesen szedték.

Judit estin tette le az érettségét, de tovább nem tanult. Mind a négyüket leszázalékolták skizofrénia miatt.

Amíg az én anyukám a külföldi útjain napokon át a szállodában ült, hogy a napidíját hazahozza, és lakást vegyen nekem, Judit anyjának erre